

VILÁGOS SÁG

II. ÉVFOLYAM

AZ ERDÉLYI MAGYAR NÉP LAPJA

16. SZÁM

Lenin tanítása az emberiségé

Minden korszak igazán nagy, történelmi jelentőségű tömegmozgalmának megszületik a tömegakaratot és célkitűzést a kor szellemének megfelelően megtestesítő vezéralakja.

Minden idők és az emberiség ilyen vezéralakja volt V. I. Iljics Uljanov Lenin, aki huszonegy évvel ezelőtt, 1924. január 21-én halt meg, árván hagyva és megrendítve nemcsak az orosz puszták népeit, de az egész világ proletariátusát és elnyomott nemzeteit is. Nemcsak a dolgozó osztályok vezetője volt ő, hanem az egész haladó emberiség kimagasló utmutatója.

Ő volt az igazi zseni, akinek élete és munkája egyaránt bizonyosítja, hogy valóban történelmi vezéralak csak az, aki a tömegek érdekeit képviselve, s élükön állva vezeti a harcot célkitűzéseikért. Benne kristályosodott ki százmilliók vágya s tudatos vagy akár öntudatlan akarata. S ő értette meg, hogyan kell összefogni s céltudatos — minden akadályt elsöprő — harcos akarásban egyesíteni százmilliókat.

Egyszerű igazság és mégis ez Lenin halhatatlan nagyságának titka, akinek a sírját nem temették el s az idő nem feledtetett. Csak nagyobbá, messze, a szovjethatárokra is túl, óriássá nőtt ő közöttünk az elmúlt huszonegy év alatt!

Lenin műve, a leninizmus, társadalmi harcaink alapvető filozófiai, gazdaságpolitikai, politikai és gyakorlati meglátásainak hatalmas egysége, amely a világ munkásságában és elnyomott népeiben egyaránt tudatosítja és irányítja a harcot a kizsákmányolás megszüntetéséért s mindenajta nemzeti elnyomatás ellen.

A leninizmus nem más, mint Marx és Engels tudományos szocializmusának a továbbfejlesztése a kapitalizmus utolsó, imperialista korszakára.

A leninizmus az imperializmus — az imperialista háborúk és proletárforradalmak — korszakának elmélete és gyakorlata.

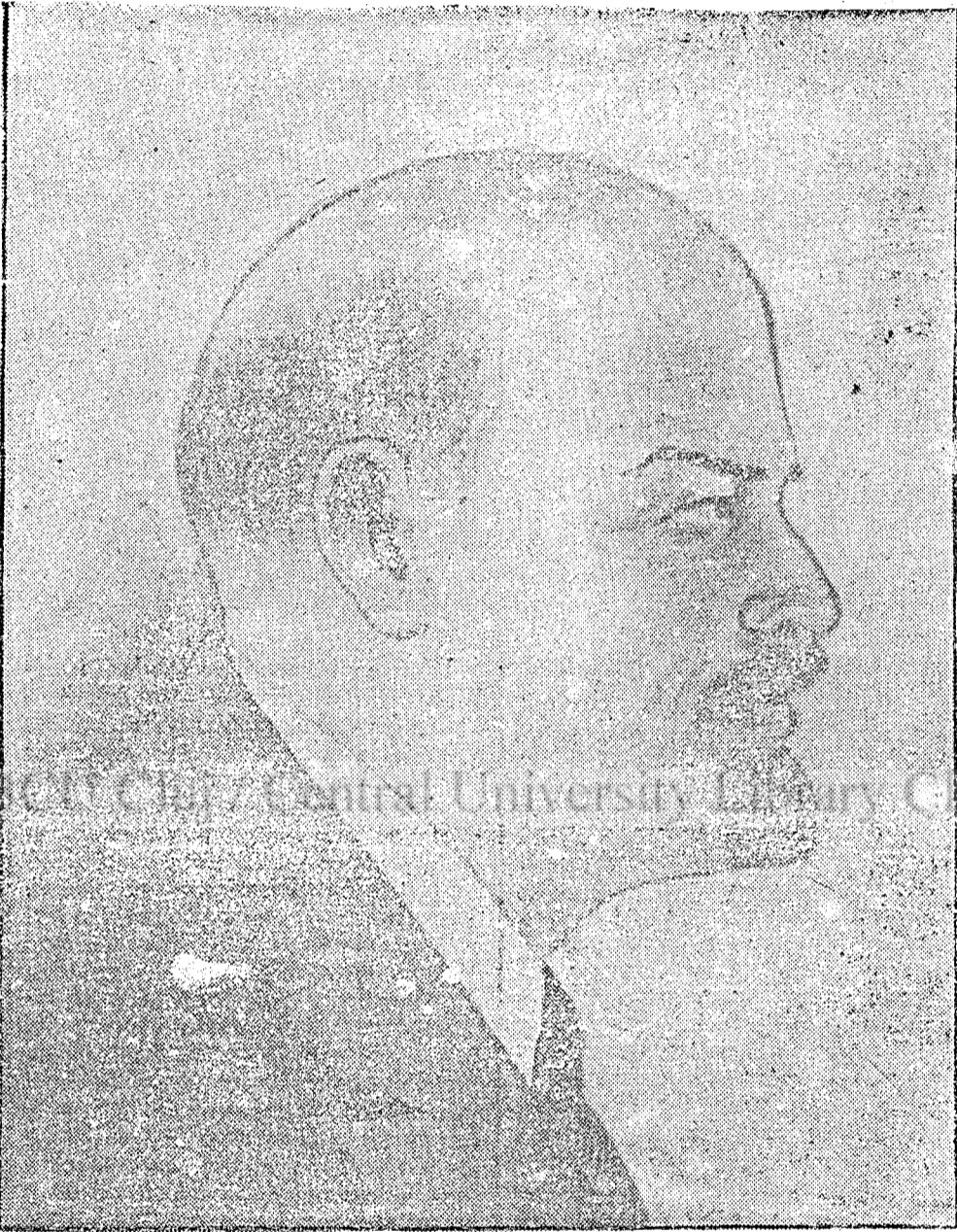
Lenin az orosz nép fia, az oroszországi forradalmi mozgalmak szülötte és neveltje.

Már fiatal éveinek forradalmi tevékenységében az oroszországi népek tényleges helyzetének vizsgálatából indul ki s későbbi munkásságának legnagyobb része is az oroszországi problémákkal van szoros kapcsolatban.

Ebből a tényből kiindulva, Lenin kispolgári és polgári ellenfelei — nem minden céltudatosság nélkül — orosz zseninek állították be.

Nem minden céltudatosság nélkül, mert Lenin politikai hatása már a kilencszázas évek elején messze túlmutat az orosz határokon s később, külföldi tartózkodásai alkalmával és a svájci emigráció éveiben egészen szoros kapcsolat fejlődik ki közöttük és Közép- és Nyugateurópa majd minden országának forradalmi munkásvezetői között. A polgári és kispolgári kritika éppen ezt a növekvő hatást akarta csökkenteni, vagy éppen semmivé tenni azzal, hogy csak orosz zseninek ismerte el.

Nem sikerült, mert Lenin nemcsak az elméleti embere volt, hanem meg-

győződésének és Pártjának. Kérlehetetlen kemény bolsevik kitartással és következetességgel vezette a harcot Oroszországban a jobboldali opportunisták ellen, akik a nehézségektől visszariadva saját gyávaságuk leplezésére hirdették a forradalmi földalati harc szükségtelenségét. De fellépett az u. n. baloldali radikálisok „gyermekbetegsége” ellen is, akik a tömegek tevékeny támogatása nélkül is készek voltak karandorpoliikájukkal kilátástalan harcra s biztos vereségbe vinni a munkásosztályt.

Nyugateurópai ellenfeleit is sorra verte le hatalmas marxista tudásával és logikájával. Ő már a miénk is volt akkor, amikor a Zimmerwaldon és Kienihalban tartott konferenciákon támadta a szociálpatriótákat és szorosabbra vonta kapcsolatát a munkásmozgalmak baloldali elemeivel. A miénk is: Európa és az egész világ munkásaié.

Ő volt az első, aki felismerte, hogy az imperializmus pusztító háborúival csak a munkások és elnyomott népek forradalmi harca állhat szembe sikerrel.

A parasztság Lenin szemében a városi munkásság nagy és elválaszthatatlan szövetségese kell legyen. Hiszen a falu földnélküli és kevés földdel rendelkező lakosainak azonos az érdeke a városi dolgozókéval: az életrádótlanság, a kizsákmányolás és az elnyomás megszüntetése.

Meglátván azt a hatalmas forradalmi feszítőerőt, mely a nemzetisé-

gileg elnyomott tömegekben rejlik, különös gonddal tanulmányozza a kérdést. A népek teljes egyenjogúságáért harcol, abból az alapvető Marx-Engels-i tételből indulva ki, hogy „nem lehet szabad az a nép, amelyik elnyom más népeket”.

De megtanuljuk azt is, hogy a nemzetiségi kérdést soha sem szabad csupán magában vizsgálni. Mindig az adott nemzetközi, politikai helyzetben mérlegelve kell meglátunk azt, hogy egy bizonyos nemzetiség politikai harca nemzetközi viszonylatban a haladó, demokratikus erők segít-e elő, vagy éppen ellenkezőleg, a reakció malmára hajtja-e a vizet?

Nyugateurópa marxistáival szemben, akik a marxi tanok gépies, anti-dialektikus értelmezése alapján egészen természet-snek vették, hogy a szociális forradalom elsősorban az iparilag és társadalmilag fejlettebb Nyugateurópában fog bekövetkezni, Lenin már a kilencszázas évek elején kimutatja, hogy ez a forradalom Oroszországban valósul meg. Mert itt van az imperializmus láncának leggyengébb szeme, itt, ahol a kapitalizmus belső és külső ellentétei leginkább elcsúsznak.

Erre a harcra készíti fel látványos előrelátással, vasakarattal és céltudatossággal a forradalom élcsapatát, a bolsevik pártot. A bolsevik párt a lenini gondolatban és gyakorlatban egy „új típusú” párt, amelyik nem hasonlítható össze egyetlen más

párttal sem. A bolsevik párt — csak egészen alacsony taglétszámmal — a dolgozók politikailag legfejlettebb, legelszántabb és legönfeláldozóbb elemeit egyesíti magában és még sem szekta, mert Lenin örökdöött afelett, hogy ez az élcsapat mindig a legszorosabb kapcsolatban maradjon a városi és falusi dolgozók tömegeivel, azok való életével s így a bolsevik párt és taglétszámmal is a tömegek legnagyobb és legerősebb pártja legyen.

A forradalom közeledését nemcsak hogy meglátta, de azt a legkisebb részletekig elő is készítette. „Október 24-én még korai, 26-án azonban már késő. Október 25-én (a mi időszámításunk szerint november 7.) meg kell ragadni a hatalmat” — mondta a győzelmes Nagy Orosz Forradalom előestéjén.

A forradalom után az ellenforradalmi intervenció csapatok ellen száz fronton folyó harc, a kapitalista gazdasági blokádozta éhség és a szörnyű gazdasági problémák nehézevei csak megedzettek akaratait, elszántságát.

A kitűzött célhoz vezető egyenes úttól eltért néha, de csak azért, hogy his kerülővel annál biztosabb legyen annak gyors megvalósításában.

„Egy lépést hátra, kettőt előre” — mondotta.

Ez a gondolat vezette a breszt-litovszki béke megkötésekor: „lélekzevitelti biztosítani a forradalomnak”, s a NEP (az új gazdasági politika) bevezetésének idején is.

Évtizedek fáradhatatlan kitartó munkája, a száműzetés és az emigráció felelőtlék lassan az ő acélszervezetét is. Egy ellenforradalmár golyója okozta sebesülés sietette a a leglázasabb ujjáépítő munka közepette bekövetkezett halálát.

Kimondhatatlan fájdalom és gyász töltötte el a világ dolgozóit. Temetése órájában 5 percre megállt a gyár, a vonat s minden dolgozó kéz is mindenhol a világon, hogy léleken és gondolatban ott időzzön minden öntudatos és szabadságát szerető dolgozó Lenin koporsójánál, új erőt merítve új harcokra.

De az új világért harcolók milliós hadserege nem maradt vezér nélkül. Lenin életében legközelebbi barátja, harcos munkatársa és legjobb tanítványa, Sztalin elvtárs vette kezébe a vezetést és a magasban lengő zászló nem ingott meg, mert acélos kezek tartották, mutatva az utat!

Sztalin elvtárs, a népek atyja, Marx és Lenin útján haladva vezette győzelemről-győzelemre a Szovjetunió népeit és teremtette meg a győzelmes szocializmus hatalmas, legyőzhetetlen várát.

Minden népek demokráciáért, szabadságért és függetlenségért folyó harcának legerősebb pillére, Lenin és Sztalin műve: a Szovjetunió, nekünk is biztosította szabad, demokratikus fejlődésünk útját.

A hitleri Németország és fasiszta csatlósainak orvlumadása nem tudta megőrizni a szovjet népek hősiességét a szocialista hazá megvédéséért és további megerősítéséért.

A fasiszta hordák elpuccsoltak vagy elmenekültek, hogy máshol éjje utól

őket a győzelmes Vörös Hadsereg végezetes csapása. De ez még csak a harc kezdete jobb, szabadabb társadalmunkért. Az eltiport fasizmus még emelgeti fejét, a sovinizta és fajizmus szelleme még nem pusztult ki, az elnyomás és korlátlan kizsákmányolás vágya még ott él a reakció berkeiben. Még vannak, akik gazdasági szabotázssal és politikai

méregkeveréssel szeretnék megakadályozni a hitlerizmus és minden más fasizmus gyors megsemmisítését.

Ezek a fasizmus itt maradt ügynökei. El kell pusztulniuk, hogy végre szabaddá váljék az út felemelkedésünkre!

Ez a mi célunk, amelyért Lenin tanítása szerint a Sztalin mutatta

uton haladva harcolunk a háború gyors befejezéséért, minden demokráta erő összefogásáért, a fasizmus minden megnyilvánulása ellen, a gazdasági élet helyrehozataláért, a többtermelésért, jobb, szabadabb, boldogabb életünkért és jövőnkért.

Lenin és Sztalin pártja magasan tartja a zászlót és mutatja az utat!

SIMÓ GYULA

A Vörös Hadsereg áttört a keletporoszországi védelmi vonalat

Krakko és Lodz felszabadítása jelzi a szovjet offenzíva diadalmát
Budán még folyik a harc

MOSZKVA, január 20. A szovjet távirati iroda jelenti: A 3. fehérorosz arcvonal csapatai Csernyakovszki tábornagy vezetése alatt támadásba mentek át és áttörték a németek által erődítésekkel megerősített védelmi vonalait Keletporoszországban és öt nappal támadással 45 kilométert nyomultak előre, miközben a keletkezett rést 60 kilométerre szélesítették ki. E támadások folyamán elfoglalták Plikallen (Schlossberg) városát több mint 600 más helységgel együtt. Nem teljes adatok szerint 300 német harckocsit s 600 löveget semmisített meg és több ezer németet megölt. A szovjet légierő szünet nélkül támadta a hátsó vasúti berendezéseket és az erődítéseket. Öt nap alatt 132 német repülőgépet lőttek le.

A 2. fehérorosz arcvonal csapatai támadásukat folytatva január 19-én elfoglalták Mława városát, mely fontos közlekedési gócpontja és erős támpontja volt az ellenségnek, valamint a Vistula mentén fekvő Plonsk városát több mint 350 más helységgel együtt. Ezek közül az egyik közvetlenül a keletporoszországi határ mentén fekszik.

Az 1. fehérorosz hadseregcsoport csapatai január 19-én elfoglalták a legnagyobb lengyel ipari központot, a békében 700 ezer lakosú városot, Lodzot. Ezenkívül elfoglalták még Kutno, Tomaszów, Gostynin és Lenczyca városát, Opoczno vasútállomást és több mint 800 más helységet. A gyorsan előnyomuló szovjet csapatok által ejtett foglyok száma még nem ismeretes. Egyik harccsoport 2370 német foglyot ejtett.

Az 1. ukrán arcvonal csapatai január 19-én rohammal elfoglalták Krakkót, az ősi lengyel fővárost, Lengyelország kulturális és politikai gócpontját és a sziléziai szénmedencék kapuját. E hadseregcsoport támadásai során birtokbavette még Wielun és Tarnów városát több mint 600 más helységgel együtt. Ezek közül Praszka a sziléziai német határ mentén fekszik Wieluntól 19 kilométerre délnyugatra. A szovjet csapatok a Kielcénél szelvert német egységek közül újabb 4000 német foglyot ejtettek, valamint 39 harckocsit, 10 löveget, 1500 tehergépkocsit zsákmányoltak. Skarziszke Kamiennánál kezükre került a németek nagy lőszerraktára.

A 4. ukrán arcvonal csapatai Petrov tábornagy vezetésével január 15-én Sanoktól keletre áttörték a németek védőállását és négy nappal kemény harcban körülbelül 81 kilométert nyomultak előre, miközben a beütési rést 60 kilométerre szélesítették. Átkeltek a Wisloka és a Dunajec folyón és elfoglalták Jasło és Gorlice városát több mint 400 más helységgel és hat vasútállomással együtt.

Gipsz, mész és Caolin
vezérképveiselet

felvessz rendeléseket prompt és későbbi szállításokra. „Calcar” vezérképveiselet Szentegeyház-u. 8. l.

Figyelem! Megnyit a „Fehér akác”

vendéglő és étterem Jókai-u 13 alatt ahol roston sütik a friss halat. Vár ott terád látványos. Uras sörrel tele pohár, tyhú az ongyalát. Halgasd meg hát,

MIT SUSOG A FEHÉR AKÁC

Budán folytatódta a körülzárt németek megsemmisítésére irányuló harcok. Székesfehérvártól délre megihusították a szovjetcsapatok a németek nagy gyalogos és páncélos erőikkel indított áttörési kísérletét. Elkese-

redett harcokban néhány községet feladtunk.

Január 18-án az összes arcvonalon 184 német harckocsi és 59 ellenséges repülőgép semmisült meg.

Ilja Ehrenburg vezércikkben ünnepli a „Pravda”-ban a végső nagy szovjet támadást

MOSZKVA (Rádió). Ilja Ehrenburg vezércikkét irt a Pravda-ban a nagy lengyelországi szovjet offenzíva alkalmából. Többek közt így ír:

„A Berlinbe vezető út nincs virágokkal borítva, mégis oda fogunk érkezni. Ezt tudja egész Európa. Befejezellenül hagyni valamit a háboruban, annyit jelent, mint semmit sem csinálni s mi tulságosan sokat szenvedtünk ahhoz, hogy megálljunk a cél előtt. Be kell vonulnunk Németországba, mert láttuk a fiaink vérért és a németek által okozott romokat. Fel kell fedeznünk a gyilkosokat! Van-e valaki közöttünk, akinek nincsen kedves halottja? A halottakat pedig nem árulhatjuk el. Nagyon jól ismerjük Hitler és Góbbels terveit. Azt remélik, hogy meghosszabbítják a küzdelmet és elkerülhetik az ítélet óráját és majdan újra kezdenek a régi játékok. Ez azonban nem történhetik meg sem most, sem tíz, sem husz év múlva. Egyszer s mindenkorra meg fogjuk oldani a kérdést. Tulságosan szeretjük ahhoz gyermekeinket, hogysem habozunk. Berlinre gondolva fekszünk le este és Berlin jár a fejünkben, amikor felébredünk.”

Waysen tábornok, a londoni rádió katonai munkatársa a keleti arcvonal helyzetével foglalkozva megállapítja, hogy a lengyelországi szovjet offenzíva igen kedvezően alakul. Ez a támadás a Vörös Hadsereg legnagyobb taktikai sikere eddig a háború folyamán.

Mint a Reuter hírgyűjtemény jelenti, a berlini rádió hírmagyarozója a hadijelentés közlése előtt a következőket mondotta: „A német nép tudja, hogy a pénteken megkezdődött keleti csatának óriási kihatása van a német népsorsára. Nem kételkedhetünk abban, hogy a szovjet haderő hihetetlenül sok harckocsit, repülőgépet és rengeteg csapatot összpontosított, hogy áttörje a német arcvonalat. A Szovjetunió ezt nem azért tette, hogy területi nyereségre legyen szert, hanem a végső döntés érdekében. A küzdelem rendkívül nehéz és kemény lesz.”

Azóta a szovjet hadsereg ellenállhatatlan lendülete valóságos elsöpörte a lengyelországi német védelmet s ma már a németek is tisztában lehetnek azzal, hogy miképpen dől el ez a számukra valóban sorsdöntő ütközet.

Bécsben kitört a pánik

ZÜRICH, január 19. (Rador.) Egy Bécsből érkezett szemtanú közlése szerint Ausztria fővárosában óriási zűrzavar uralkodik. A közüzemek nem működnek. A város legnagyobb részében nincs villany, víz és gáz. A villamosok sem közlekednek már többé. A várost csak különleges engedéllyel lehet elhagyni. Ennek ellenére igen sokan kísérik meg a menekülést. A legnagyobb részük azonban a város körül felállított őrséggyűrű fennakad. Ezeket a szerencsétleneket minden további eljárás nélkül a helyszínen agyonlövik. A lakosság körében kitört a pánik. A tüntetések mind gyakoribbak. A hitlerista hatóságok ezeket a szokott kiméletlenséggel igyekeznek elfojtani.

Pénteken Sztalin öt napiparancsban adta hírül az új nagy győzelmet

MOSZKVA, január 19. Pénteken ismét egész este dörögtek az üdvölvések. Sztalin marsall öt napiparancsot adott ki, hogy elismerését fejezze ki a teljesítmények felett és bejelentse a nagy győzelmeket. Ehhez hasonló eset eddig csak egyszer fordult elő, még pedig 1944 ju-

lius 27-én, amikor ugyancsak öt napiparancsban adták hírül a világnak Bialystok, Sawii, Dwinsk, Sztaniszlau és Lemberg elfoglalását.

Lublinban és Szófiában nagy tömeggyűléseket tartottak, melyen elhívték Sztalin marsallt és hadseregét a nagy győzelmek alkalmával.

HIREK

„Özönvíz előtt” olcsó helyárrakkal

A Magyar Népi Szövetség Női alosztálya kezdeményezésére a Városi Színház olcsó helyárrakkal a jövő héten kedden, január 23-án délután négy órakor ismét előadja Nagy István „Özönvíz előtt” című drámáját. Az előadás megszervezésébe bekapcsolódtak a szakszervezetek is. Jegyek elővételben kaphatók minden szakszervezet titkárságánál.

Kolozsvár lakosságának vasárnapi Lenin-emlékünnepele 10 órakor kezdődik a Városi Színházban.

A rendőrfőnök rendelete. Elrendelem, hogy a háztulajdonosok, megbízottjaik vagy ezek távollétében a lakók, gondoskodjanak arról, hogy mind a magán, mind az állami ingatlanokon még ma is található „M. Kir.” és egyéb, a Magyar Királyságra hivatkozó feliratot, címert, valamint fasiszta értelmű ábrát vagy feliratot jelen közlésemtől számított 24 órán belül az ingatlanok falairól távolítsák el. Jelen rendeletem ellen vétőket munkatáborba internálom 10-től 30 napig. Cio clu rendőrfőnök.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS. Ezúton mondok hálás köszönetet mindazoknak, kik felejtethetetlen férjem temetésén résztvettek és fájdalomukat enyhíteni igyekeztek. Özv. Berényi Dezsőné és leánya. 2678

Olasz tuszokat akasztottak fel a németek. A római rádió jelentette, hogy a németek Bolognában felakasztottak 35 olasz tuszt, mivel olasz partizánok német szállítógépkocsikat romboltak szét.

HÁZASSÁG. Imre Márton kereskedő és töltőtoll szaküzlet tulajdonos és Báza Márta tisztviselő házasságát kötöttek 1945 január 18-án. Egyházi esküvőjük vasárnap délelőtt 11 órakor lesz a Mócok-úti református templomban. Minden külön értesítés helyett. 2682

Le kell seperni a járdát. A rendőrség elrendeli, hogy minden háztulajdonos vagy annak megbízottja gondoskodjék arról, hogy a járdarészek tiszták legyenek s a havat és jeget azokról eltakarítsák. A járdák tisztaságát minden reggel 8 órától ellenőrzik. A rendeletben vétőket 6-10 napig terjedő munkatáborba való internálásra vagy 600 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetik.

HALÁLOZÁS. Özv. Sahn Lukácsné szül. Dániel Katalin f. hó 19-én elhunyt. Temetése f. hó 22-én d. u. 2 órakor lesz a házsongárdi temető kápolnájából a róm. kath. egyház szereltása szerint. 2691

Repülőgépen szállított norvég csapatok harcolnak a németek ellen. A londoni lapok hírül adják hogy repülőgépen szállított norvég csapatok felrobbantották az Észak-norvégiába vezető egyetlen vasútvonalat. Felrobbantottak egy vasúti hidat, amelyen éppen egy német katonavonatot haladt át. A szerelvény a mélységbe zuhant. Száznyolcvan német katonára meghalt, többszáz megsebesült.

GOLD SIMON fogász megkezdte működését Deák Ferenc-u. 49. l. emelet. Dr. HARNIK RÓZA fogorvos rendel Bartha Miklós-u. 9. 2688

A vasutas kórház az alábbiakban közli a vasutasok részére kerületenként beosztott orvosok rendelési, illetve fekvőbeteg-bejelentési idejét) és helyét: I. kerület: Dr. Nagy Lajos, Szent György-tér 4. Fél 12-től 1 óráig, II. kerület: Dr. Pósnaru Jenő, Heltai-utca 5. 7-től fél 9 óráig, III. kerület: Dr. Frits Tibor, Széchenyi-tér 32. 10-től fél 12 óráig, IV. kerület: Dr. Berényi Rezső, állomási rendelő, 2-től fél 5 óráig, V. kerület: Dr. Puskás György, a vasúti kórházban fél 8-tól 9 óráig. Dr. Csillagné, műhelyi rendelés 8-tól 9 óráig. Vidéki járóbetegnek rendel Dr. Nagy Lajos az állomási rendelőben 8-tól fél 10 óráig.

Igy nevelt, így harcolt Lenin

Elmélet és gyakorlat mindig egy volt küzdelmes életében

A Volga-menti Szimbirszkben, melyet utóbban Uljanovszknek hívnak, 1871-ben családi ünnepet ültek a kormányzósg tanfelügyelőjének a házában. Ekkor született Uljanov Viadimir Iljics, a későbbi Lenin, az az emberóriás, akit a földkeresség milliói áldanak. Apja felvilágosult ember, anyja pedig nagy akaraterejű, művelt és finomlelkű asszony, aki kifejleszti hat gyermekének természetes hajlamait. Ezek pedig mind arra irányultak, hogy a körülöttük lévő rabszolgaságot és nyomort megszüntessék. Így lett valamennyi gyermek forradalmár.

A cári kormányzat a legnagyobb terrorral tartotta fenn a rendet. A parasztok folyton szegényedtek, a gyári munkások pedig egyre többen lettek és különös ellentétet mutattak rosszulaplált testükkel és sápadt arcukkal a tisztá és fényes gépek mellett. Turgenyev jellemzi legjobban az alsó rétegek elmaradottságát, amikor egy földesurától megvert paraszt így kiált fel: „Megérdemeltem atyuskám, megérdemeltem! Nálunk nem büntetnek hiába!” A terror ellen egyes kis körök ugye védekeztek, hogy időnkint egy-egy bomba robbant és eltettek a láb alól néhány vezetőhivatalnokot. Az ilyesmi nyomán újabb szerencsétlenek kerültek Szibériába, vagy a még rosszabb oroszországi börtönökbe.

A tizenhétéves Lenin hamarosan olyan benyomások alá került, melyek örökre meghatározták az utját és kialakították egész gondolkozási rendszerét. Szeretett bátyját, aki vele elsősorban ismertette meg Marx Tőkéjét, a cári rendőrség elcipelte, mert résztvett az egyik összeesküvésben, mely Ill. Sándor, minden oroszok cárija és egyeduralmódója, Lengyelország királya, Finnország nagyhercege, stb. ellen irányult. Schlüsselburg erődjébe őt is befogadta, mint annyi elégedetlenkedőt és Lenin legkedvesebb testvére akasztóán fejezte be életét.

Ő maga hamarosan tisztázta magában a problémákat. Hiszen hónapokat töltött a volgamenti parasztok körében! Tanulmányozta életviszonyaikat s adatokkal dolgozta fel a kapitalizmus terjedését a vidéken és a parasztság fokozatos elszegényedését. Elítélte a céltalan merényleteket és Marx művei nyomán rájött arra, hogy csak egy mód lehet a dolgozók felszabadítására: az, ha a munkásság és a parasztság magáévá teszi a szocialista tanokat! Megfelelő energiával elemzi a nép helyzetét, állandóan tanul és gondolkodik. Huga így írja le Lenint a diákevek alatt: „Emlékszem, hogy amikor falun éltünk, a reggeli tea után Vladimir Iljics azonnal visszavonult szüleihez és könyveivel együtt a lugasba, hogy dolgozzék. Itt töltötte el tanulás közben a nap legnagyobb részét. Nemcsak azt tudta, hogy hogyan kell olvasni, hanem szeljegyzetekkel és tartalmi kivonatokkal is látta el a könyveit.” Megtanult németül, franciául, latinul és görögül s kitüntetéssel végezte minden vizsgáját, pedig az egész jogi doktorátust egy év alatt kellett letennie, mivel már akkor kitűnőnek a főiskoláról és csak magánvizsgára kapott engedélyt.

Ugyvéd lett és a nép alsó régeit védte a mindennapi államhatalom előtt, de végleges célja mégis csak az volt, hogy bekapcsolódjék a munkásmozgalmába. Így került Pétervárra, ahol már működtek cizsori marxista körök.

Röviddel később egy száműzöttet szállító vonat viszi Szibériába, Mongólia felé, ahol legelőször az élet sivataga miatt alkohommamorbán vagy télen merengésben szoktak ellozteni napjaikat. Lenin mindent

elkövet, hogy ezt az időt is hasznosan kamatoztassa jövő tervei számára. Már a vonaton elkezd sakkozni, mégpedig fejből és három ellenféllel egyszerre. A sakktáblák a szomszéd kocsiiban vannak, míg ő gondolatokba mélyedve irányítja közvetítő segítségével saját bábuit. A kis szibériai faluban telebástyázza magát könyvekkel és a tanulás miatt még kedvenc szórakozásáról, a vadászatról és a korcsolyázásról is lemond, nehogy a fáradság a tanulási idejéből vonjon el valamit. Ott van már mellette hűséges társa, Krupszkaja asszony is, akit még Pétervárott ismert meg külvárosi előadásai alatt. Ott tanított ez az okos asszony az egyik vasárnap-esti iskolában.

Lenin jókedvű volt a száműzetésében. Maga köré gyűjtötte a munkásokat, előadásokat, vitákat rendezett nekik és tanult, tanult.

Vége 1900-ban megjött a szabadsághelyezési rendelet. Nemsokára utána szánkója áthaladt a befagyott Jeniszej folyón és Krupszkájával együtt megindult Pétervár felé.

Nagy szervezőképességet és rendeltenséget talált otthon. Jókedve eltűnt. Csak a szeme árulta el, hogy szenved ebben a környezetben. A Harcias Szövetséget üldözték és legnagyobb törekvését, azt, hogy az elszórt marxista szervezetek egy nagy tömbbe álljanak össze, csak úgy tudta

lom, éljen a nép képviselőiből alakult nemzetgyűlés!”

Kitör a világháború. Lenint Gali-ciában az Osztrák-Magyar Monarchia hatóságai elfogják, de az Internacionálé közbenjárására megengedik, hogy Svájcba mehessen. Itt él a forradalom kitöréséig. Zürichben lakott, egy régi kereskedő házában. Hosszú szobájában nappal nem lehetett kinyitni az ablakot, mert a szomszédos husárügyéből olyan rossz szag jött föl, hogy megrontotta volna a levegőt. Egy fehér asztal, két szék, két ágy és egy varrógép a szoba berendezése. „Mehettünk volna jobb szobába is, de nagyon szeretjük a házigazdát” — mondotta Krupszkaja asszony.

Itt ismerkedik meg Lenin közvetlenül a nyugati szociális mozgalmakkal és itt látja meg azt, hogy mennyi veszélyt rejt magában az orosz forradalom számára a nyugati opportunizmus és szalonszocializmus. Minden nap pontosan 9 órakor megjelenik a könyvtárban és tanulmányozza azokat a műveket, amelyekre szüksége van. „Anglia, az Egyesült Államok, Franciaország és Németország a világ tőkéjének 80 százaléka felett rendelkezik. A világ többi része valami módon ennek a négy kapitalista alappillére a függvénye” — írja akkoriban s hozzáteszi: „Nem, a kapitalistáknak minden okuk megvan

Egészséges álom — építő valóság

Kétféle lehetőség van álom és valóság között. Az én álom meg tudja előzni az események természetes rendjét; de mozoghat álom ezektől tökéletesen más irányban is, oda, hova az események természetes folyamata soha el nem érhet. Első esetben az álom nem káros, sőt hasznos, mert támogatja és erősítheti az energiát. Semmi bémító nincs benne, semmi, ami a munkát rossz irányba terelné. Ellenkezőleg! Mert, ha az ember az így való álmódosítás hajlamától megrabolatná, ha többet nem ugorhatná előre az időben s hála képzelőerejének, az éppen születő művel formálván keze közt, nem gyönyörködhetné előre benne, hogy tudná munkáját a maga kimerítő terjedelmében megkezdni és sikeresen befejezni? ... Csak álmodjunk tehát, de akkor, ha komolyan is hiszünk álmunkban s ha egyszersmind figyelmesen vizsgáljuk a való életet is, hogy észleleteinket álmunkkal szembeállítsuk s elképzeléseinket tudományosan is megvalósíthassuk.

LENIN

megvalósítani, ha lapot indít. „Egy újság, mely irányzat nélküli — mondotta —, a legnagyobb értelmelenség. Ez botrányos, sőt büntető!” Szikra (Szikra) lesz a neve az újságnak, melyet Münchenben ad ki, miután letartóztatása elől külföldre kell menekülnie. Minden száma Puskin egyik versének jelmondatát hozza: „Szikrából lesz a láng!” Csempészaton szállítják be Oroszországba és otthon már ezek olvassák titokban Lenin kijelentéseit: „Olyan emberek kellenek a forradalom ügyének, akik nem csupán szabad estéjüket hajlandók feláldozni, hanem egész életüket is. Megfelelően nagy szervezetre van szükség, hogy evvel elérhessük kitűzött céljainkat.”

Elkövetkezik 1905. Az orosz-japán háborúban a cári seregeket mérhetetlen csapás érte. Az éhség és vele együtt az elégedetlenség növekedett. Sztrájkok és tüntetések kezdődnek. A rendőrség sortűzet lö a tömegbe. A sebesültek és hozzátartozók beleordítottak a zajba: „Fegyver! Fegyver! Fegyver! Keressetek fegyvert!”

És másnap megszólal Lenin az egyik szentpétervári gyűlésen: „Polgártársaim! Láttátok tegnap, hogy mennyi vér folyt az utcán! ... Ki fordította a fegyvereket a munkásokra? A cár, a nagyhercegek, a miniszterek, tábornokok és az udvar kikkjel! Fegyverre elvtársaim! Fogadjatok el a fegyverraktarakat, szereztek löszert! Meg fogjuk dönteni a cár uralmát. Éljen a forrada-

arra, hogy folytassák a háborút, ha fenn akarják tartani a kapitalizmust”. Rájön arra is, hogy „az imperialista hatalmak vezetőrétegei többszáz millió még nem civilizált ember bőrén ének”. Ezért is tapasztalható az, hogy ezeknek az államoknak a proletariátusa oly könnyen mentséget talál az imperialista háborúra.

Másrészt elkeveri az, hogy még a legjobb szocialisták is milyen sovíniszta módon itélik meg a helyzetet. Plechanov elszomorodva nézi, hogy mint készül a német hadsereg Oroszország elpusztítására és aggódnak azon, nehogy Pétervárnak, vagy Moszkvának valami baja legyen! Lenin nem törődik ezzel. Tudja, hogy az orosz katonák közül csak minden harmadiknak van puskája és a szerencsétlenek alig várják, hogy mellőlük kiessék bajtársuk, s hogy fegyverét elvehessék. „A katonáknak saját kormányuk ellen kell fordulniok” — adja ki Lenin a jelszót. Oroszországban már érik a forradalom.

1917 tavaszán harminc emigráns hagyja el rendes vonaljáraton a berlini pályaudvart. Ludendorff és vezérkara nem gördítenek akadályt az utazás elé, mert remélik, hogy így hamarabb szét lehet robbantani Oroszországot. Svédországban a szocialisták vezetői fogadják „hatalmas terített asztallal, tele különféle talalkal... Mindent felfaltunk — mondja az egyik újs — és a pincérek csodálkozhattak azon, hogy ilyen civilizáltan emberek is vannak a világban.” Lenin cipőből vesz magának, de már kabátot, nem, amit, amint mondja,

nem akar Szentpétervárot üzlet nyitni.

Elérkeznek a finn határra. Megjelennék az orosz lapok, amelyekből Lenin részletesen tájékozódik. Most már csak az a kérdés, hogy nem fogják-e őket letartóztatni? A vonat begördül a szentpétervári finn pályaudvarra. Felhangzanak az Internacionálé hangjai. Lenint felkapják a munkások és hosszasan éltetik. Eddig mindig csak husz-harminc embernek beszélt. Most, életében először szólhat a tömeghez: „Katonák, tengerészek, munkások! Mindenütt a világon az imperialista háborúra lágárháború következik. Bennetek látom a világforgalom élcsapatát. Már látjuk a forradalom körvonalait...”

Az üdvözlésére kivonult szocialista vezetők egy része meghökken. Ők a vejük való összefogást szerették volna hallani.

Kitört a forradalom. Lenin Finnország és Pétervár közt kis házakban bujkált addig a letartóztatás elől. Amikor meghallja, hogy az irányítás alatt álló bolsevikok vezérkara tényleg helytálló és nem hajlandó egyezkedésekre, nagyon nyugodt lesz. Visszavonul a Szmolny-intézetben lévő kis szobájába, ahol lefekszik egy szőnyegre és csak a jelentésekből tudja meg, hogy Kerenszki elmenekült és bevették a Téli Palotát. Egyetlen megjegyzése van csak: „Az illegálisból a hatalom átvételéig igen meredek az út. Szinte bele lehet szédülni!”

Megkezdődik az építés. „Most egy vér nélküli új háború kezdődik” — mondotta. „Előre, hogy legyőzzük a fázást és az éhínséget, a fűszert és a gazdasági összeomlást. Hogy legyőzzük a tudatlanságot és a pusztítást! Erős kézzel irányítja az ügyeket. Egyik méltatója azt írja erről a diktatúráról, hogy az különbözteti meg igen élesen a többitől, hogy szédületes erőfeszítéseket tesz azért, hogy a diktatura felesleges legyen. De Lenin mindinkább kimerül. Az az agy, mely ötven éven keresztül állandóan mások boldogulásán töprengt, kezd elfáradni. Most már csak gazdasági kérdéseket dolgoz ki. Rosszul lesz és barátai elszállítják Gorkijba, ahol hamarosan javulás áll be, de nyelve és jobb lába megbénul. Ulószékében panasz nélkül viseli a megpróbáltatást. 1923 szeptemberében jobban lesz és ismét dolgozik. „A javulás nem csupán egy jó termésből áll, még csak nem is a kispar egészséges fejlődéséből. Szükség van a nehézipar megeremelésére. Ha ilyenünk nincs, akkor pusztulásra vagyunk ítélve!” — hirdeti s így tanítja híveit: „Szükség van arra, hogy a gazdasági kérdéseket ragadva meg ne úgy közeledjünk a szocializmus felé, mint valami szentképhez... Szükséges, hogy a széles tömegek ellenőrizzenek minket és ezt kiáltják: Igen, ez a világ jobb most, mint a régi volt! ... Még nem értünk el odáig, de hamarosan el fogunk jutni.”

A belegség újra erőt vesz rajta. Szápadtan, lesoványodva viszik ismét Gorkijba. Itt, mint egy szikra, kialvást előtt ismét fellángol. Jární és beszélni kezd, de kezei reszketnek, a tolat már nem tudja használni.

Leesik Gorkijban az első hó. 1924. január 21-én éjjel felé erős láz vesz rajta erőt és megszüntet egy életet, mely az egész emberiségért élt, gondolkodott és cselekedett.

Homonnay Hugó

ISKOLAI HIREK

A GÉP- ÉS VILLAMOSIPARI ESTI KÖZÉPISKOLA (Malom-u. 28) első osztályába még lehet beiratkozni. A felvehető tanulók korhatárát husz évre szűkítették le. Feltetelek: főmipari segédlevelé és négy polgári vagy gimnáziumi bizonyítvány.

A KOLOZSVARI Állami kereskedelmi középiskola igazgatósága értesíti az érdekelteket, hogy a december hóban elmaradt vizsgálatok helyett január 28 és február 1 között megújított vizsgálatot tartanak. Február 8-2 és 12-ike között érettség vizsgálatok lesznek. Jelentkezéseket az igazgatóság márc 27-ig fogad el.

Tavaszig eltakarítják a felrobbantott hidak roncsait

A mézárosok közös szövetkezetbe tömörültek a Husárugyárral s hatósági áron biztosítják a husellátást

KOLOZSVÁR, január 20. Az ideiglenes városi tanács pénteki ülésén Salvan Virgil mérnök a városi mérnöki hivatal hidosztályának jelentését adta elő. A német katonaságtól felrobbantott hidak kiemelése és szétszedése annyira előrehaladt, hogy amire a tavaszi áradások ideje bekövetkeznék, teljesen ki lesznek takarítva a Szamos és a Nádas medrébe roskadt hidroncsok s neki lehet kezdeni a hidak ujjáépítéséhez. Hogy e hidak ujjáépítési költsége mekkora terhet ró a városra, azt egyelőre a jelentés nem tárta fel, az azonban bizonyos, hogy csak a hidosztály jelentéséből tűnik ki igazán, milyen iszonyu volt a fasiszták kártevése.

A jelentéshez nem is volt mit hozzászólnia az ideiglenes tanács-testületnek. A hidakat helyre kell állítani s vállalni minden áldozatot, minden munkát ennek érdekében.

Salvan mérnök ezután a városi közhivatalnokok purifikáló bizottságának munkájáról adott számot. Szóváltotta, hogy a Köztisztviselők Szakszervezetében működő tisztogató bizottság zavart kelt, mert a városi tisztviselőket a városházi tisztogató bizottság után ez a bizottság is purifikálás alá veti s ezért vagy a köztisztviselők bizottsága, vagy pedig a városházi tisztogató bizottság felesleges. Lehetetlennek mondta, hogy egy-egy köztisztviselőt két bizottság purifikáció alá vessen s egymással ellentmondó határozatokat hozzon fölötte. A városi tanács ezek után arra utasította a városházi tisztogató bizottságot, hogy munkáját tovább folytassa. Eddigi tevékenységével teljesen meg van elégedve. A városházi purifikáló bizottság egyébként 32 személy ügyét vizsgálta ki s 32 teljes érvényű határozatot hozott. A bizottság egy személy fölött a háborús bűnösség esetét mondta ki s internálást rendelt el, a többieket részben internálásra, részben hivatalvesztésre, részben pedig felfüggesztésre vagy át-helyezésre ítélte, 16 esetben pedig felmentő határozatot hozott.

Egynapi kereset köz-munkamegőltésért

A purifikáló bizottság jelentését élénk vita követte, majd Neumann Sándor a közmunkaszolgálat kérdésében terjesztett elő igen messze-mező javaslatot. A javaslat a városi ügyész és több más hozzászóló kiegészítő indítványa után kimondja, hogy a közmunkaszolgálat ezután hadimunkának számít s aki annak nem veti alá magát, az hadivétséget követ el s eszerint lesz mulasztása megtorolva. A rendes kereső foglalkozást űzők azonban havonta egynapi munkabérüknek megfelelő összeggel, a vagyonos rétegek pedig adóbevallásaik alapján fizetnek egynapi jövedelmüknek megfelelő megváltást. E megváltásokból befolyó összegeket a város a közmunkára önként jelentkező munkanélküliek rendes megfizetésére fordítja, amely munkanélküli azonban önként nem jelentkezik, azt karhatalommal vezetik elő s egy nap helyett kétnapi munkaszolgálatot kell teljesítsen minden fizetség nélkül.

A városi tanács és a közmunkahivatal a szakszervezetekkel s a népjóléti hivattal, meg a népkönyvtár vezetőivel s a népvédelmi Egyesülettel működve, máris megszerzte a segízésre, vagy népkönyvtára és munkanélküli listára jelentkezettek személyi adatait, úgy, hogy ezután semmi kibúvó nem lesz a köznyakaktól. A harcoló seregek fokozódó előrenyomulása következtében Kolozsvár az utánpótláshoz mind több és több munkáskezelést kell adjon segítségül és ha sem a munkanélkülieknek adott rendes napi fizetés, sem az önkéntes jelentkezés és közmunkamegőltés nem ébresztene a lakosságban segítő megértést, ak-

kor házról-házra való razzzával, utcai igazoltatásokkal onnan vissz a néprendőrség közmunkára elegendő személyt, ahol éppen találnak.

A felszólalók egyöntetűen hangsúlyozták, hogy a Vörös Hadsereg megértő városparancsnoka és katonái számára minden lehető támogatást biztosítani kell, ezért minden egyes munkásnak s más polgárnak is össze kell fognia s mindenkit ellenőriznie a közmunkaszolgálat teljesítése szempontjából.

A háboru gyors befejezését elősegítő, nagy horderejű javaslat után a már szűknek bizonyuló városi köztemetők kiterjesztése került tárgyalás alá. A lelkes-tanácsosok azt javasolják, hogy a város mind a négy világtágra eső szélén temetőt kellene nyitni. Lehetetlen az az állapot, hogy a szamosfalvi utról Kardosfalvára temessenek, a vasut környékéről meg a Tordai-ut tetejére kelljen kísérni az elhunytakat.

A román egyházak megsegítik a magyar egyházakat

Pokol Victor dr. ezután kérdést intézett a polgármesterhez, van-e tudomása arról, hogy a helybeli román egyházak több vagon élelmiszert kaptak Feleken tülről s ha kaptak, kitől s milyen célra kapták s kiknek osztották szét. A román lelkes tanácsosok teljes meglepődést és jóleső meglepetést kiváltó felvilágosítást adtak. Közölték, hogy valóban kaptak pár vagon lisztet és cukrot a Feleken tül román egyházaktól azzal az ajánlással, hogy keresztényien osztozzanak meg rajta a testvér egyházakkal. Ily módon kapott a római katolikus és a református egyházak is az élelmiszereküldeményből.

E valóban testvéri megbékélést s az itt élő két nép egymáshoz való közelítését előmozdító esemény feltárása után a tanácsülés hangulata valósággal felvillanyozódott. Ezt még fokozta az alpolgármester bejelentése is, mi szerint a legutóbbi tanácsülésen megleckéztetett mézárosok megfogadták az ideiglenes városi tanács javaslatát s a Husárugyárral megegyezve szövetkezetbe tömörültek, hogy a közohaj érdekében így biztosítsák a város hatósági áron való husellátását. Bejelentette tovább-

Belovay István munkástanácsos felvetette egy halotthamvasztó építésének a gondolatát, de amint kiderült, oly nagy summába kerülne s — lelkes-tanácsosaink szerint — a kegyeletes érzelmű lakosságban oly nagy népszerűtlenséggel találkozunk, hogy csak felesleges költséget jelentene az amúgy is nagy nehézségekkel küzdő városi pénztárnak Debrecenben és Bukarestben is hasonlóan történt. Végül is a városi tanács úgy döntött, hogy az elmenekültek sírhelyeit s általában a gazdátlanra vált sírhelyeket igénybe veszi és az elhangzott javaslatok alapján lépéseket tesz új temetők nyitására. Neumann Sándor kérte, hogy a kajántói téglagyári gettó udvarán meghalt zsidók titokban tartott sírhelyeit kutassák fel, mert a fasizmus ezen áldozatai sem maradhatnak névtelen sírban.

A városi tanács egyhangu helyesléssel járult hozzá Neumann Sándor indítványához.

bá, hogy a közönség indítványára ezután minden fát behozó falusi szekeres egy hasáb fát ad le a vámnál pénz helyett s ez a vámolás már is szép eredményt hozott. A népkönyvtár tüzfűszükséglete fedezve van. Így az erőszakos fűszerezés is el van háritva, mert az roppant fontos, hogy a városba behajtó falusiak ne érezzék Kolozsvárt börtönnel.

Több apró ügy megvitatása után a polgármester emelkedett szólásra s a szakszervezetek országos kongresszusára távozott Timófi Gheorghé írásbeli indítványát olvasta fel, mely vizsgálatot követel az Ekés Front Monostoron kiragasztott plakátjainak leszaggatása miatt. A beadvány szerzője kérte a tettesek tartóztatását annak jeléül, hogy semmiféle sovíniszta kilengés sem maradhat büntetlenül, jöjjön az bármerről.

A munkástanácsosok közölték, hogy a vizsgálat máris folyamatban van s a tettes nem néprendő, ahogy azt a korábbi sajtóközlemények hírül adták, hanem egy sárgacsizmás civil egyén, akinek már nyomában vannak.

A hangulatában igen változatos és értékes gyűlés ezzel véget ért.

A munka hősei

harminkekét kocsi helyett negyvennégyet javítottak ki

A vasuti munkások versenyre hívják a Dermatát!

KOLOZSVÁR, január 20. A Kommunista Párt vasuti sejtjének kezdeményezésére és az Üzemi Bizottság odaadó támogatásával január elsejére sikerült a romokban heverő gyönyörű vasuti műhelyünket üzemi képessé tenni. És ez csak úgy sikerülhetett, hogy nem nézve kinek mi a szakmája, a lakatos teglát rakott, asztalos maltert kevert, mások tetőt javítottak. Fedél alá és falak közé kerültek a legszükségesebb osztályok, üzembe helyeztük a kijavított gépeket. Ezek után mi, kocsijavító munkások büszkén jelenthetjük, hogy a január 15-re előirányzott 32 kocsi helyett 44 kocsit javítottunk ki s adtuk át a forgalomnak a front utánpótlása és a város közelállása érdekében.

Ebben a nagy áldozatkészséget igénylő munkában kiemelkedő teljesítményt végzett Trausz András művezető elvtársunk, aki 20 évét túlhaladva, egyes fiatal társait is felülmulta a munkában. Meg kell említenünk Kerekes András elvtársunkat is, aki társaival együtt a dolog oroszlánrészét végezte el. Mendezt tették akkor, amikor fizetést sem kaptunk, csak némi előleget, ami alig-alig csökkentette a nélkülözést. Hogy mégis fokozni tudtuk a termelést, az annak tudható be, hogy román és magyar munkás vagy művezető testvéri megértésben, válllvetve dolgozott. Így ma ott, ahol tegnap még a téli szél sivitott át, a kompresszor monoton zúgása és a légpuskák zakatolása hirdeti az építő munka diadalát.

Mi vasuti munkások felhívunk minden román és magyar munkást, kövesse példánkat. Tűzzenek ki maguk elé meghatározott munkatervet s versengjenek annak felülmúlásáért. Különösen a Dermatát hívjuk méltóztatásra. Fogjunk össze s mindent adjunk meg a fasizmust verő vörös és román hadseregnek! Akkor ham réb lesz vége a háborúnak, a nélkülözésnek s hamarabb felépül a szép és munkától termékeny, szabad világ.

Csabai András
vasuti műhelymunkás.

A Józsa-Pithenaeum kiadványai

József Attila:

Dünts a főkét, ne siránkozz!

Harminc verset — köztük négy Villon-fordítást — tartalmaz a kis kötet mintegy kostoniul a négyszázrál is több verset magába foglaló, mérhetetlenül gazdag József Attila-műből. Azok kezébe való, akik már egy kisebb József Attila-kötet nélkül is üresnek éreznék lakásukat, a mai viszonyok közt azonban nem hozzátják meg a teljes mű megszerzésével járó anyagi áldozatot.

Nagy István:

József Attila új népe

Ebben a 22 oldalas tanulmányban sikerült Nagy Istvánnak az eddig tán leghitelesebb József Attila-archépet megrajzolni. A közös alapelmények, a közös célok és szenvedések teszik a szerzőt kiválóan alkalmassá arra, hogy — éppen szubjektív élményeinél — meglássa, megvizsgálja és megmutassa e korai mártírságra kárhajtott, embertelenségben élő ember bonyolult lelkiállapotát. Különösen világító megállapításokkal hozza közelünkbe József Attila gyermek- és ifjúkorát, a munkásnyomorúság, a lenélház, a hányatott diákevek esztendeit, melyek egész pályáját, s a könyörtelen társadalommal szemben való magatartását oly döntően elhatározták. Majd végigkíséri a szocialista költővé-érés megrázkódtatásokkal és megaláztatásokkal teljes folyamatát, a harcos és üldözöttetéses esztendőket, melyek azonban minden ármány ellenére sem tudták őt eredeti eszményeitől eltéríteni. Így ért azután a tragikus végkifejlethez, amikor „az idegháboru már javában örölte az agyakat, s a költő, akinek legutolsó verskötetéből csak 150 példány fogyott el, már nem is bírhatta sokáig...”

József Attila műve ma bizonyos fokig szentírásnak hat: tömegek keresnek benne táplálékot, útmutatást, de nem mindenki tud benne eligazodni. Nagy István nagyon emberi, nagyon mélyreható tanulmánya szolgáljon nekik méltó szöveggyarazatul.

Jordány Lajos:

Horea, Cloșca és Crișan

Ez a könyvecske ama művek sorába tartozik, melyeknek főfeladata a homályosítás. A szerző a modern beállítottságú társadalomtudós szemüvegén át vizsgálja a legutolsó nagy erdélyi jobbgyfelkelést, s az uralkodó osztály érdekeit kiszolgáló román és magyar történészekkel szemben sikerül bebizonyítania, hogy ez a felkelés nem nemzeti, hanem szociális jellegű volt. Széthombolja a legendát és kikaparnja a történelem mélyéről az igazságot tartalmazó tényeket. Bizonyítékul olyan adatokat sorol fel, melyek a ma tükrében éppen rendkívüli fényességgel ragyognak: hogy a Horea, Cloșca és Crișan vezette jobbgyfelkelésben számos magyar is részt vett, sőt, „a kolozsvári járásban a nemesi kuriák lerombolására irányuló akciók... legbátrabb tanácsadója a református Járai János volt” — ugyanakkor, mikor a másik oldalon „a román papság, különösen az egyesültek (görög katolikusok) egyrésze” a császári katonaság és a nemesek mellé állt. De nyomós bizonyíték a felkelés szociális jellege mellett az a tény is, hogy a felkelők nemesek magyar, hanem román nemesi kuriákat is meg-megöltöztettek. „A felkelés — szögezi le Jordány Lajos — mint osztálymozgalom, a társadalmi harcok történetébe tartozik, vezetői pedig — főleg Horea, de Cloșca is — abba a kategóriába, amelybe Budai Nagy Antal, Dózsa György, Münzer Tamás, Rusz és annyi más került és beverbé ismét, a nap felszínétől a föld mélyéig vezető harcok...”

Jehely Zoltán

Emeljék-e a villany-árakat, vagy sem?

1.

A kolozsvári Villamos Művek egy-egységremelésével kapcsolatosan felkerestük a Villamos Művek igazgatóságát és kérdést intéztünk, hogy mi indokolja a tervbevetett 146 százalékos emelést. A Villamos Művek igazgatóságától az alábbi felvilágosítást kaptuk:

A villamosmű egyetlen jövedelmi forrása az értékesített villanyerőmennyiség, egységárainkat tehát úgy kell meghatározni, hogy a befolyó összegek a kiadásokat fedezzék.

Az 1945 év kiadásainak összehasonlításánál tekintetbe kellett vennünk, hogy alkalmazottaink illetménye — a Szaktanács által előírt bérek elismerése következtében — az 1944 évi bérekhez viszonyítva munkásainknál 100, tisztviselőinknél kerekén 60 százalékkal emelkedett.

Az üzemanyagoknál az emelkedés még nagyobb.

Az Egeresi Villamos Művek — mint a kolozsvári Villamos Művek szállítója — részint alkalmazottai illetményének és az üzemanyagok emelkedésének, de különösen a szén árának változása miatt kénytelen volt egységárait kerekén 190 százalékkal emelni.

A fentiek évi kiadásainkat tetemesen növelik, amihez hozzájárul, hogy az 1945-ös évre várható fogyasztásunk az utóbbi évek fogyasztásának csak felét éri el és így a kilowatt-óra első üzemköltsége az eddigiekkel szemben mintegy 150 százalékkal emelkednek.

Megjegyezzük, hogy mérlegelve a mai nehéz helyzetet, az új egységárak meghatározásánál nyereséggel egyáltalán nem számoltunk, de eltekintettünk még az üzemünket ért hadikárok teljes vagy részbeni leírásától is és csak a szigorúan vett üzemköltségeinket kívánjuk fedezni. Természetesen felvettük költségvetésünkbe Kolozsvár városának alapszabályainak által biztosított, 1945-re 420.000 pengővel előirányozott juttatását is, mely a összeg város költségvetésében szerepel.

A kolozsvári Villamos Művek igazgatósága.

2.

Igen Tiszteit Szerkesztőség! Szomorúan vettük tudomásul a villamos-áram árának esetleges emelését. Ed-
dig is eleget fizettünk már. Pedig rádió nincs, villanyvasaló helyett pedig főzés közben melegítjük meg régen elhagyott s most szeretettel újra elővett faszén-vasalónkat. Takarékos-ságból beszerzett villanymelegítőnk sem használjuk, a világító villanykör-tét a lehető legkisebbre cseréltük át és csak egy helyiségben világítunk. És még így is sokat fizetünk.

Ha nem tudunk fizetni, a villanyvilágítást könyörtelenül kikapcsolják. Még erről a villanyvilágításról is lemondanánk és szeretettel vennők elő régi petróleumlámpánkat, de honnan szerezzünk petróleumot? És még azt sem tartanók nagy áldozatnak, ha dedanyáink példáját követve, gyertyalángnál foglalatkosodnók kicsiny tűzhelyeink körül és foltozgatnók életrevaló gyermekeink ruháskáit-harisnyáit, de manapság a gyertya is olyan ritkaság, hogy ha valahol mégis ráakadunk, akkor 1 pengővel kell megfizetnünk egy vékony szálcakátt!

A ma asszonyai tehát megalkusz-nak ma mindennel és tudnak alkalmazkodni a körülményekhez mérten, de a villanyvilágítás nem fényezés nálunk, hanem életszükséglet. Nincs mivel mással világítani s ha ez sem lesz, kedves családi lakhelyünk sötétségbe borul. Világítani pedig kell, mert reggel 5—6 órákor még sötét van, amikor a munkásnépeknek fel kell kelniök, hogy idejében munkába érjenek. És hamar sötétedik, a munkásnő meg kénytelen este elvégezni napközben elmaradt munkáját. A gyermekek is este készítetik iskolai feladataikat. Mindezek után az emberi megértésre bizzuk a világítás nehéz kérdésének megoldását.

Kiss Mihályné
Szondy-utcai lakos.

Pezsgő kulturélet a székely fővárosban

Ahol építőmunkás oldja meg a város közlekedési kérdéseit

MAROSVÁSÁRHELY, jan. 20. A hazalátogatók kíváncsiságával bejárjuk a várost. Bizony szomorú látvány tárul elénk. A háború vihara mély nyomokat hagyott ezen a városban is. Itt is, ott is felrobbantott hidakat, gyárakat, megrongált és lakhatatlanná vált házakat lehet látni. De ennek a városnak a polgársága mindig tudta, mi a teendője. Az első világháború előtt és alatt fektették le a vízvezeték-hálózatot és valamennyi utcáját aszfaltburkolattal látták el. Most a tisztviselők a város ujjaépítése céljára felajánlották minden hónapban két-napi fizetésüket. Komoly és jelentős önmegadózatásról van itt szó. Lehetséges, hogy a székely főváros fogja Északkeletben elsőnek eltüntetni a háború borzalmas nyomait.

Bemegyünk az egyik fiugimnáziumba is. Itt a nemrég kinevezett tankerületi igazgatóval beszélgetünk a város közművelődési és közoktatási kérdéseiről.

— Hány iskolája van a városnak? — tesszük fel az első kérdést.

— Huszonhat — feleli. De ennyi sem sok, mert nagy a vidék s a lakossága feltörekvő, tanulni vágyó. A huszonhat iskolába összesen 4500 tanuló iratkozott be. Van gépipari iskolánk, református és katolikus fiugimnáziumunk, leánygimnáziumunk, kereskedelmi iskolánk, leány és fiu polgári iskolánk. A román leány- és fiu-középiskola részére nemrég adtuk át a városi leánygimnázium hatalmas épületét s az átadott épület helyébe új iskolát építünk a leánygimnáziumnak. A munkásság ezen a téren is példát mutatott. Örömmel vette magáévé azt a tervet, hogy új épületet építsünk a leánygimnázium számára. Az építés céljára — a szakszervezetek útján — máris felajánlottak kétszáz ezer pengőt.

— Milyen a város kulturális élete?

— A Kemény Zsigmond Irodalmi Társaság ismét működik. Eddig két műsoros ülést tartott. Mindkét esetben zűfolásig megtelt a református kollégium díszterme. A társaság színvonalát a közismert írók és szellemi munkások, így Molter Károly, Antalfy Andre, Metz István, Kováts Benedek, Szigethy József s mások biztosítják. Az elmúlt napokban tartotta alakuló ülését a Szabadiskola és a Munkások Műkedvelő Társasága is. Itt említhetem meg a városi zeneiskolát, amely több évi hosszas vergődés után most már ismét rendszeresen működik. Nyelvészeink orosz, angol és francia nyelvtanfolyamokat tartanak. Végül nem fejezhetem be beszélgetésemet anélkül, hogy ne tenéik említést napilapunkról: a „Szabad Szó”-ról. Azt hiszem, minden vásárhelyi látja, hogy a múltban nem volt soha ilyen komoly, színvonalas és harcos sajtóorgániumunk. Hogy ezért kié az érdem? Egy igazi sajtószakemberé, aki nagy gyakorlattal és biztos kézzel irányítja az egész munkát. A lap köré csoportosultak egyébként a város fiatal és felkészült újságírói is — fejezte be a tankerületi igazgató.

Gyorsan telik az idő. Sietve kimegyünk az egyik ipartelepre, hogy a város gazdasági kérdéseit felől is tájékozódjunk. Végül pedig meglátogatjuk a város népszerű, bölcs rendőrfőnökét és helyettesét.

Az első világháború előtt szépen iparosodásnak indult város ipara az utolsó két évtized alatt aláhanyatlott. Ma van a városnak egy Hangyaszövetkezeti ipartelepe, egy munkásszövetkezeti konzervgyára, szappangyára, két bútorgyára, két téglagyára és egy 25 munkással dolgozó bőrgyára. Hatalmas cukorgyárát elvonulások alkalmával felrobbantották a németek. Hogy miért kellett azt felrobbantani, hiába kérdezzük. A város munkássága alig tesz ki 400 embert. Komoly nagy üzem tehát egy sincs. Miért állott meg és miért esett vissza a szép fejlődésnek indult iparosodás? Ha felelnénk, feleletünkkel egy letűnt korszakot vádolnánk.

A szakszervezeteknek ezidőszerint 6000 tagja van, vezetőjük Soós József építőmunkás és alpolgármester. Nem szakember, csodálkozunk sokan, és mégis bámulatos ügyességgel és meszerien oldotta meg a város közlekedési kérdését! Mi nem csodálkozunk ezen, hanem annak tudjuk be sikerét, hogy tapasztalati ember s intézkedéseiben a való élethez alkalmazkodik.

Amikor belépünk Mihály József rendőrfőnökhöz — Mihály bácsihoz —, éppen egy fiatal tanoncot részesít atyai megróvásba. A tanonc egy megrongált és a réten ott hagyott német repülőgépről akart alkatrészeket elvinni. A bírák okulásául iderovom a rendőrfőnök bölcs intő szavait. Ime:

— Fiam, tanul meg, hogy a közvagyonhoz, még ha az csekély értéket is képviselne, nem szabad hozzányulni. Azért nem, mert az mindnyájunké, az egész társadalomé és különösen a tettek, fiataloké. Nektek azon kell lennetek, hogy a közvagyon növekedjen, mert annak az egész társadalom hasznát látja majd. Ha a fiatalság könnyelmű pillanataiban megrongálja a közvagyon, akkor saját magát rövidíti meg s hátráltatja egy

szébb és boldogabb jövő felépítését. A jövő pedig kizárólag a tettek, fiataloké!

Bucsuvas előtti még meglátogatjuk a rendőrfőnökhelyettesét: dr. Pop Remust, a román-magyar megbékélés őszinte harcosát. Nála egyaránt meghallgatásra talál magyar és román panasz.

Hazafelé jövet viszagondolunk a város politikai életére. Beszélgettünk több idősebb és ifjabb politikai vezetőfőfival. S őszintén szólva, ez a kérdés, amiben nem értjük jól meg a marosvásárhelyieket és nem is értünk velük egyet. Nehéz eldönteni egy pár órás beszélgetés után, hogy miről is van szó? Nemzedékharcról-e vagy csupán féltékenységről? Tény azonban az, hogy az idősebbek az ifjakat, az ifjak az idősebbeket vádolják különféle módon. Így aztán együttműködésről szó sem lehet. Hogy kinek van igaza, azt döntsék el a marosvásárhelyiek. De kétségkívül meg kell tehát találni a munkamegosztás lehetőségét. Ha ez nem történne meg idejében, úgy annak mind a város közönsége, mind az egész székelység látná kárát.

Nemes István.

Földműves-mozgalom

Állatbeszolgáltatás tegnap és ma

Kolozs megye földművesei 4000 marhával segítik elő a Vörös Hadsereg felszabadító hadjáratát

Földműves lakosságunk számára az elmúlt rendszerben a legnagyobb és legterheesebb adó a marhabeszolgáltatás volt. Földműveseink panaszkodtak is eleget. Panaszukat azonban éppen csak hogy meghallgatták. Orvoslát hiába vártak. Így végül is Eszakerdély marhaállománya erősen megfogyatkozott. De még ez sem volt elég. A német és magyar csapatok kivonulásuk alkalmával, ahol csak tehették, elhajították a lakosság igas állatait. Nem voltak tekintettel arra sem, hogy vajon szegény földművest vagy gazdag birtokost érint utolsó háborús cselekedetük?

Ilyen előzmények után érthető az az aggodalom, amivel vármegyénk földművesei az új marhabeszolgáltatási rendeletet fogadták. Ezuttal földészeinknek 8000 marhát kellett volna beszolgáltatniok.

Az általános nehézségeket ismerve, a Magyar Népi Szövetség vezetősége a vármegye vezetőségétől a beszolgáltatás enyhítését kérte.

A földészek trágyához jutnak — ellenszolgáltatásul a közmunkáért

Sokszor az az érzésük az embereknek, hogy hiába áldoznak a közért, mert áldozatuknak a gyümölcsét talán sohasem fogják élvezni. Lehet, hogy a hóstáti földészek közül is némelyek azzal a gondolattal vállalták és végezték az elmúlt hetekben a városi közmunkát, hogy hiabavaló ingyen-munkát végeznek. Most mégis olyan valami történt, ami arra készíteti őket, hogy belássák, nem volt hiabavaló munka és a közmunkáért is jár néha — amikor nem is reméljük — fizetség.

A Magyar-utcai szeszgyár udvarán hatalmas mennyiségű trágyát hagyott ott a Közjóléti Szövetkezet és a visszavonult IX. honvéd hadtest. Jó szimatu üzérkedők ebből is üzletet akartak csinálni. Kulatva keresték, hogy lehetne ezt a nagymennyiségű trágyát megvenni a hatóságoktól. Mert ha sikerül jó olcsón megvenni, akkor máris kész a fényes üzlet. Igen, hiszen a jó minőségű trágyát minden gazda örömmel megveszi és nem sajnálja érte a drága pénz. De nem ez történt. Az illetékes hatóság — a Magyar Népi Szövetség közbenjárására — lemondott a jövedelemről s azoknak juttatja a trágyát, akik az őszel és az

A közbenjárás sikerrel járt és a vármegye alispánja már közölte is, hogy az előírt 8000 helyett ezuttal csak 4000 marhát kell beszolgáltatniok a földészeknek. Jó volna, ha földészeink a beszolgáltatás megszerzésénél figyelembe vennék a szociális szempontokat is, hogy a sokgyermekes szegény családok marhaállományát tovább már ne apasszák.

Ezelőtt a marhabeszolgáltatás egy rablóhadjáratot segített elő, szabad népek lerohanását a német hatalmi terjeszkedés, a fasiszta örület érdekében. Ma éppen ellenkező a helyzet. Földműveseink a nélkülözhető marhaállomány felajánlásával és beszolgáltatásával a Vörös Hadsereg szabadságharcát viszik diadalra, mégpedig elsősorban Magyarország teljes felszabadulását a német iga alól. Minél becsületesebben hozunk ma áldozatot, annál közelebb érünk a békéhez s a népvilág szabad felépítéséhez.

elmúlt hetekben fuvaros-közmunkát teljesítettek.

A trágya kiosztását a hóstáti földészek végzik. Kezükben ott van az iv, amelyre annakidején feljegyezték, hogy ki hányszor vett részt a közmunkában. Legszigorubbán ellenőrzik, hogy csak azok kapjanak a trágyából, akik közmunkát teljesítettek. Egyelőre minden közmunkát teljesített földész két-két szekér trágyát kap. A trágya elhordása javában folyik.

Beszélgettünk egy-két gazdával. Megelégedettek. Azt mondják, érdemes volt közmunkára menni. Mégsem volt ingyenmunka. A jövőben még szívesebben fognak közmunkát végezni, hiszen még viszonzásra is lehet számítani. A társadalom valamilyen formában mindig meghálálja az ő érdekében elvégzett munkát.

A Városi Színház műsora

Január 21-én, vasárnap 10 órákor Lenin-emlékkünnepély.
Január 21-én, vasárnap 4 órákor Csárdás-királtné.
Január 22-én, hétfőn 4 órákor Mánás Miska.

